

Teksto suvokimo užduotis

Antanas Vaičiulaitis „Valentina“

Aš esu Žemės ir Vandenių duktė
Ir Dangaus augintinė
P. B. Šelis

1. Valentina ėjo ežia. Vasara brendo laukuose. Soduose bei dirvose krovėsi derlius. Rugiai linko nuo grūdo, miežių lysėse kaip dūmas kilo balzgani, tiesūs akuotai. Žvangučių buoželės buvo pilnos sėklų. Gegės jau nešaukė viena kitai iš liepyno į liepyną, iš šilo į šilą. Geisaties krūmuose nutilo lakštingalos balsas. Iš lizdų skrido jaunutės kregždės, tūpė jos kriaušėj ant šakos ir, krutindamos gurklius, laukė motinos su kirminu. Lankose avys skabrinėjo žolę, o ėriukai striksėjo ir bandė muštis. Iš avilių lėkė spiečiai ir metėsi į aukščiausias viršūnes. Piemenys vartė samanų kupstus ir rinko laukinių bičių medų. Jei ne šiandien, tai rytoj vartuose sužvilgės dalgiai, išeis vyrai ir moterys. Dirvose guls šiaudas prie šiaudo, kris pėdas prie pėdo, išsities geltonų rikių eilės, o nusigandus putpelė su mažaisiais bėgs dar nenukirštu plotu.

2. Vasara brendo laukuose. Kiekvienas žiedas nūn pilnėjo ir nešė savo derlių. Valentina pailsus atsisėdo ant griovio krašto, skabė sidabražoles ir glostė pūkuotus šalavijo lapus. Iš atolo išlindo varlė, vartydama akis geltonam graižinėly. Žolė skambėjo nuo susislėpusių žiogų. Žydra plaštakė nutūpė ant smilgos ir suglaudė sparnus nakvoti. Skraidė ji visą dieną, aplakstė daug žiedų ir nūn ramiai laukė ilgos tamsybės. Valentinai rodės, kad kiekvienas vabzdys ore, kiekvienas sliekas žemėje žino savo kelią. Jie skraidė ir rėpliojo takais, be rūpesčio ir abejojimo. Jinai sėdėjo kryžkelėje. Skaidrus jaunystės metas susidrumstė, ji nežinojo, kur dingti. Klausydamosi mykiančio veršelio tėviškės žardyje, mąstė ji, ką turėtų daryti. Taip, jos nameliai sugriuvo, tie vaikiški ir aiškiai per dvejus metus sudėlioti nameliai. Ji galėtų vėl suramstyti iširusius sienojus ir su nuometu žengti į juos. Bet ji matė, kad nėra juose džiaugsmo, kad tai būtų vien žodžio tesėjimas ir pareiga, kurios prasmė jai ėmė niauktis. Iš tikrųjų tėvas supras, jei dar nėra supratęs, kad dukteriai paguodos nebus, jei ji išeis ten, kur ligi šiolei buvo tikdasi. Ir jau Modesto, draugystė nūn apsiblausė. Juodu galėtų gyventi pusiau šešėlyje, toje klastingoje vakaro prieblandoje, už kurios glūdi naktis. Modestas neša viršenybę, pridengtą išdidusiu nuolankumu: viršenybę tėvams, viršenybę darbininkams, viršenybę jai pačiai. Jis į ją žiūri kaip į jaunesnę seserį, kuri ilgainiui išaugs, susiprotės ir bus gera šalia tavęs. Nusigręždama ji bus nedėkinga ne tik jam, bet ir tėvams, kuriems bus sunku. Ak, ir jau sunku, ir neaišku! Tyli, užsidariusi, pasiaukojusi, ji gyventų su inžinierium. Auka - štai vertingas žodis! Ir jis traukė ją. Gražu atiduoti už ką nors savo gyvenimą. Tačiau tėvas, iš senelio grįžęs, tarė jai: "Dukra, aš noriu tavo gero ... " Jis supranta, kad jo kūdikis susvyravo, jis liepia rinktis, kur jai pačiai mieliau ...

3. "Tu jiems duodi kruviną auką". Žiaurūs žodžiai! Žiaurūs! Ir teisingi. Naivus, ūmus, jaunas kaip ta žemė ir sykiu menuose išprusęs - štai koks jai buvo Antanas. Jis buvo užsispyręs, jis nenorėjo su visais šnekėtis, bet puikybės jame nebuvo. Ir jis dabar troško jos visa būtybe, troško aklai, savo troškimu pripildė ne tik save, bet ir girias, ir lygumas, ir visą žemę. Kodėl tie vyrai tokie! Ateina valandos, kada jie už moterį atiduotų ir "Dievą ir karalių", anot Antano. Ir jis anąsyk jai deklamavo kurio ten poeto žodžius: "Ir eisiu laimingas kaip su moterim". Tai sakydamas, jis galvojo apie ją. Tačiau jis iš aukšto kalbėjo apie kitas moteris, matė jų ydas ir juokėsi. Daugybė jų neegzistavo jam - nei Bronė Šveliūtė, nei Vincuko motina ... Valentina suprato: jis negalėjo papildyti jų savo idealiniais įsivaizdavimais. O ją puošė, išskyrė iš kitų padidino! Jis smerkia save, kad nėra jai pakankamai geras, tarsi ji būtų jam moralinė norma.

1. Iš kokio žanro kūrinio yra šis tekstas?
2. XII skyrius pavadintas „Valentina“. Kokia jo vieta kūrinyje? Atsakymą argumentuokite.
3. Ar galima šiame skyriuje išvelgti konfliktą? Argumentuokite.
4. Apibūdinkite veiksmo vietą, aplinką. Kas čia akcentuojama?
5. Apie kokią kitą erdvę kalbama tekste?
6. Paralelė ar kontrastas Valentino jausmams, mintims yra vasaros peizažas? Atsakymą argumentuokite (galima cituoti).
7. Pirmos bei antros pastraipų pradžioje kartojamas sakinyš „Vasara brendo laukuose“. Kokią neteisioginę prasmę, užuominą galima išvelgti tame pakartojime?
8. Kas šioje ištraukoje svarbiausia: veiksmas, vaizdas, išgyvenimas (nuotaika)?
9. Išrašykite sakinį – metaforą, kur Valentina apibūdina įsivaizduojamą gyvenimą su Modestu.
10. Kuriais sakiniais nusakomas skirtingiausias Modesto ir Antano bruožas? Išrašykite juos.
11. Savais žodžiais, bet remdamiesi tekstu, apibūdinkite Modesto ir Antano jausmus Valentinai.
12. Kas šiame tekste vadinama „krūvina auka“? Atsakymą pagrįskite.
13. Kas yra šio teksto pasakotojas? Apibūdinkite jį.
14. Koks ryšys tarp autoriaus parinkto epigrafo ir šio skyriaus turinio?
15. Kurio stiliaus šis tekstas? Atsakymą argumentuokite, pateikite pavyzdžių.